

Riedsútstel

It Beslút	: 22 januari 2026
Agindapunt	: 9
Status	: Besluitvormend
Program	: 0 – Bestuur en ondersteuning
Portefúljehâlder	: C. Schokker-Strampel
Amtner	: J. Dekker
Bylage	: 1. Visie op overheids- en inwonersparticipatie Tytsjerksteradiel 2. Mienskipsrûte Tytsjerksteradiel 3. Startnotitie 2024
Saak- en stiknûmer	: 2025120216239 en 25ZG313807

Underwerp

Visie op overheids- en inwonersparticipatie

Wy stelle jo foar te besluten om:

1. De Visie overheids- en inwonersparticipatie Tytsjerksteradiel vast te stellen.
2. Het advies van het college te volgen en in 2027 te evalueren hoe we na dit jaar verder willen met participatie in Tytsjerksteradiel.

Koarte gearfetting

Na opiniërende behandeling van de visie op 27 november 2025 legt het college de bijgevoegde Visie overheids- en inwonersparticipatie Tytsjerksteradiel nu besluitvormend voor aan u als leden van de gemeenteraad. Inhoudelijk is de visie ongewijzigd, maar uw aandachtspunten zijn meegenomen in dit raadsvoorstel.

Foech ried/kolleezje

Het is een bevoegdheid van u als gemeenteraad om kaders te stellen. De raad bepaalt de algemene uitgangspunten en kaders waarbinnen participatie en het ontwikkelen van visies moet plaatsvinden. Dit omvat het vaststellen van de Tytsjerksteradielse visie op overheids- en inwonersparticipatie.

Ynlieding

De voorliggende visie benoemt wat we verstaan onder overheids- en inwonersparticipatie, wat we ermee willen in Tytsjerksteradiel en hoe we kijken naar de juiste rolverdeling. Uit de sessie in mei 2025 met de raad zijn een drietal thema's gefilterd die we belangrijk vinden en nadere aandacht willen geven. Deze zijn verder uitgewerkt in de visie. De visie vertelt wat en hoe, maar we zullen het in de praktijk met elkaar moeten gaan uitvoeren. Dit is niet van vandaag op morgen gerealiseerd maar een proces wat tijd gaat kosten met een uiteindelijke verrijking als doel.

Histoarje

In het raadsprogramma 2022-2026 heeft de gemeenteraad aangegeven de verbinding tussen inwoners en gemeente te willen verstevigen. Eind 2024 heeft u de startnotitie burger- en overheidsparticipatie vastgesteld. In deze startnotitie zijn twee scenario's beschreven om te komen tot visie op burger- en overheidsparticipatie voor Tytsjerksteradiel en een goede inbedding hiervan in de gemeentelijke organisatie. U heeft gekozen voor scenario 2, het leertraject. Aan de hand van deze startnotitie is een plan van aanpak gemaakt. We staan nu aan het eind van fase 1, de oplevering van een Tytsjerksteradiels Visie op overheids- en inwonersparticipatie

Te berikken effekt

Het ontwikkelen van een brede visie op overheids- en inwonersparticipatie is om een aantal redenen van belang. In de omgevingswet die in januari 2024 in werking is getreden speelt zowel overheids- als inwonersparticipatie een centrale rol. Als overheid willen en moeten we de inwoners betrekken bij onze plannen en daarnaast willen en moeten we ook initiatiefnemers ondersteunen bij het organiseren van participatie waarbij we als overheid zelf ook vaak een participant zijn bij initiatieven uit de samenleving.

Daarnaast wil het Wetsvoorstel Versterking Participatie op Decentraal Niveau dat elke gemeente heldere kaders en spelregels voor participatie opstelt, vastgelegd in een verordening. Als gemeente willen we eerst een visie op overheids- en inwonersparticipatie hebben waarin we laten zien waar we voor staan. Na oplevering van de visie gaan we oefenen met de uniforme werkwijze en toolbox. Pas daarna willen we de resultaten hiervan juridisch vastleggen in een verordening.

Aandachtspunten vanuit de opinierende behandeling op 27 november.

Hoewel de gemeenteraad zich inhoudelijk kan vinden in de voorgelegde visie, zijn er wel degelijk aandachtspunten aangereikt die we graag ook mee willen nemen in dit voorstel. De rode draad is dat een visie stap één is, maar dat de uitwerking en daadwerkelijke inbedding in de organisatie veel belangrijker is. Individuele houding, gedrag en bewustwording van alle betrokkenen zijn belangrijk in wederzijdse participatie. Maar ook processen die houvast geven, zijn belangrijk voor begrip en transparantie. De processen geven we handvatten door de in ontwikkeling zijnde toolbox met participatieinstrumenten. (mienskipsrûte, brochure voor initiatiefnemers, doelgroepkaart, participatievormen...)

De voorgelegde visie gaat over beide richtingen van participatie. Het legt de basis om nog meer bruggen te gaan slaan tussen inwoners en gemeentelijke organisatie.

Bij de uitwerking van de visie zullen we nadrukkelijk aandacht hebben voor:

- Moeilijk bereikbare doelgroepen en het toegankelijk maken van participatie voor iedereen die dat wil. (oa burgerpanel)
- Het trekken van lessen uit eerdere participatietrajecten (kaderstelling, duidelijke afspraken vooraf, terugkoppelingen)
- De rolverdeling ambtelijk/ bestuurlijk/ raad.
- De rol van dorpsbelangen.
- De verrijking die een goed participatieproces is voor alle partijen.
- Periodiek terugkoppeling richting raad over voortgang van invoering.
- Het onderwerp 'right to challenge' oftewel het uitdaagrecht. Deze zal vooral in de verordening een plek en kaders moeten krijgen.
- Het trainen van collega's en ervaring opdoen met de nieuwe werkwijze.
- Het waar nodig herinrichten van de politieke en/of ambtelijke processen

Inbedding in organisatie

Een duidelijke wens vanuit de raad was ook het aanleveren van een voorstel om participatie handen en voeten te geven binnen de organisatie en structureel te verankeren in het Tytsjerksteradiels dna.

In het plan van aanpak is benoemd dat in het eerste jaar een voorstel zou komen hoe we in Tytsjerksteradiel handen en voeten willen geven aan participatie. Het college adviseert om, gezien de huidige financiële overwegingen, in 2026 en 2027 door te gaan op basis van de incidentele middelen die al beschikbaar zijn gesteld en in 2027 te evalueren hoe we hier in Tytsjerksteradiel verder mee willen.

Een andere wens was om inzicht te geven in een globale tijdlijn voor invoering van de visie.

De globale tijdlijn is een beetje afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden mbt structurele inbedding in de organisatie. Overheids- en inwonersparticipatie is nooit 'af'. Het is een continu proces wat levend moet blijven, geactualiseerd en wat in de genen van de organisatie moet gaan zitten.

Op basis van wat het huidige plan van aanpak en ingezette uren zijn dit ongeveer de fases voor de eerste uitwerking van het traject..

Oplevering participatievisie	Wat vinden we belangrijke thema's en hoe willen we dit met elkaar bereiken	Januari 2026
Onwerpen werkwijze	Gestructureerde participatieprocessen mogelijk maken. Een basiswerkwijze met een aantal generieke stappen.	Januari 2026 – juni 2026
Ontwerpen van een participatietoolbox	Praktische hulpmiddelen bieden aan ambtenaren en inwoners om participatieprocessen effectief te organiseren.	December 2025 – mei 2026
Oefenen en finetunen met werkwijze.	Adviseren en oefenen. Interne processen	April 2026 – geen einddatum
Opleveren verordening	Kaders en mogelijkheden vastleggen. Wettelijke verplichting.	November 2026

Naast deze tijdlijn hebben we ideeën wat we de komende 2 jaar verder uit willen rollen.

Het bewaken en door ontwikkelen van de participatietoolbox;

- Het meedenken in participatieprocessen binnen de organisatie;
- Het organiseren van trainingen (door externe deskundigen);
- Het opzetten en beheren van een gespreksleiderspool;
- Het verdiepen in en toepassen van nieuwe participatie-instrumenten en werkvormen;
- Het actief zoeken naar manieren om moeilijk bereikbare groepen te betrekken, waaronder jongeren en inwoners met diverse culturele achtergronden.

Deze variant voorziet in een solide basis, maar is beperkt in de mate waarin organisatiebreed en strategisch aan participatie kan worden gewerkt.

Argumenten

1. Raadsprogramma 2022-2026
In het raadsprogramma 2022-2026 heeft de raad aangegeven de verbinding tussen inwoners en gemeente te willen verstevigen. Daartoe wordt in de huidige raadsperiode ingezet op de menselijke maat, kwaliteit van dienstverlening en overheidsparticipatie.
2. Wetgeving
Per 1-1-2024 is de Omgevingswet in werking getreden, waarin inwonersparticipatie een centrale rol speelt. Daarnaast is op 1-1-2025 de wet Versterking Participatie op Decentraal niveau in werking getreden. De visie op overheids- en inwonersparticipatie dient als vertrekpunt voor de verordening die hierbinnen een wettelijke verplichting is.
3. Visie als opmaat naar steviger verbinding tussen inwoners en gemeente.
In de afgelopen jaren is het vertrouwen van inwoners in de overheid onder druk komen te staan. Met het vaststellen van de visie en vooral met de manier van werken die hieruit voort gaat vloeien willen we een uniforme werkwijze ontwikkelen op het gebied van participatie waarmee we de verbinding tussen inwoners en gemeente willen verstevigen en nog meer verbeteren.

Alternativen

Een logisch alternatief is hier niet voorhanden. In de startnotitie uit 2024 hebben we gekozen voor een lerend traject waarvan de oplevering van een visie de eerste stap is. Deze dient als basis voor de wettelijk verplichte verordening die nog geschreven gaat worden.

Kanttekenings/risiko's

Zoals u zelf als raad en ook het college al benoemd heeft in het eerste voorstel, is de extra inzet van 0,5 fte, buiten de collega's die hier nu al zich hard voor maken, niet ruim. In de opiniërende behandeling heeft het college uw zorgen gehoord en de wens om overheids- en inwonersparticipatie in het dna van de organisatie te verankeren. Voorstel is om, zoals hierboven al benoemd, in 2027 te evalueren en vanuit daar te kijken hoe we hiermee verder willen.

Finânsjes

Met de vaststelling van de startnotitie participatie eind 2024 is de gemeenteraad akkoord gegaan met het beschikbaar stellen van € 107.000,- voor de invoering en uitrol in het eerste jaar.

Incidenteel voor de begroting van 2026 en 2027 is middels de kadernota onderstaande opgenomen:

- 0,5 fte Participatie strateeg € 63.000, -
- Structureel voor de nog te ontwikkelen toolbox: € 15.000, -

Ynwenners- en oerheidspartisipaasje

Dit voorstel behelst de visie op overheids- en inwonersparticipatie. De uitvoering van deze visie zal invloed hebben op de manier waarop er zowel door overheid als inwoners geparticipeerd wordt.

Sommige dorpsbelangen hebben al aangegeven graag hierover mee te willen denken. Ambtelijk zijn we dit nu aan het voorbereiden.

Kommunikaasje

Dit voorstel behelst voor nu een proces voor de vaststelling van de visie op participatie. Communicatie naar inwoners gebeurt in de afzonderlijke participatietrajecten.

Yntegraliteit

Nagenoeg alle afdelingen zijn middels ambtelijke sessies betrokken geweest bij de input voor de visie en voor de te ontwerpen toolbox.

Ferfolchtrajekt

Na vaststelling van de visie zal het college verder met de invoering en houdt zij de raad graag betrokken bij het proces.

Evaluaasje

In de startnotitie 2024 hebben we gekozen voor het lerende traject. We gaan dan ook oefenen met de werkwijze en tools. We zullen hier continu moeten evalueren en vanuit daar leren en bijsturen. Participatie is een continu proces.

In 2027

Burgum, 16 december 2025

Het college van burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel,

secretaris,

burgemeester,

dhr. drs. J. Krul

mevr. C. Schokker-Strampel

Riedsbeslút

De raad van de gemeente Tytsjerksteradiel;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 16 december 2025, punt nummer: 9;

Beslút:

1. De Visie overheids- en inwonersparticipatie Tytsjerksteradiel vast te stellen.
2. Het advies van het college te volgen en in 2027 te evalueren hoe we na dit jaar verder willen met participatie in Tytsjerksteradiel.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Tytsjerksteradiel van 22 januari 2026.

De griffier,

De voorzitter,

mevr. mr. A. Dam

dhr. mr. K.A. Breuker